

Kultur

Helse

Miljø

Samfunn

Teknologi

Naturvitenskap

Blogg

Meninger

Plantepressa

- en blogg fra botanikere ved Norsk institutt for naturforskning

Trær til besvær

PUBLISHED April 26. 2018

(Foto: Honorata Gajda, Botanisk forening)

Norge har gjennom FNs konvensjon om biologisk mangfold forpliktet seg til å bekjempe fremmede arter. Likevel fortsetter vi å plante ut fremmede bartrær.

Skrevet av: Magni Olsen Kyrkjeeide og Siri Lie Olsen (Foto på forsiden: Colourbox)

Skogbruk har tradisjonelt vært en viktig næringsvei i Norge, men alle steder i landet er ikke like godt egnet for skogproduksjon. Blant annet har det vært vanskelig å produsere kvalitetstømmer langs Vestlands- og Nordlandskysten. Dette gjelder særlig gran, som ikke vokser naturlig i disse områdene. Planting av norsk gran langs kysten har ikke vært spesielt vellykket, da arten er dårlig tilpasset vind- og saltpåvirkning.

I etterkrigstiden startet skogreisingen i Norge for alvor, og det ble tilbudt svært generøse tilskuddsordninger for å oppmuntre til utplanting. Landet skulle kles! Dette gjaldt også Vestlands- og Nordlandskysten. Men med kunnskapen om den elendige veksten av norsk gran i kyststrøk, var gode råd dyre. Det var bare én ting å gjøre: man måtte innføre nye granarter bedre tilpasset kystklima.

Løsningen ble å benytte arter fra vestkysten av Nord-Amerika, hvor klimaet ligner det norske. Her finnes det granarter som er ekstremt godt tilpasset salt, blant annet sitkagran, som er en spesialist på kystforhold. Sitkagran finnes i en smal sone langs kysten og forekommer nærmest ned til strandsonen - og denne arten kan bli enorm, hele 70 meter, ja, til og med 100 meter, høy. Det får de høyeste granene i Norge, som blir rundt 50 meter, til å se ut som småbusker. En annen granart, hvitgran, vokser tvers over hele det nord-amerikanske kontinentet, under svært tøffe, kalde forhold. Den trives ned i -50 grader. I noen områder overlapper sitka- og hvitgran, og her skjer det noe magisk: De krysser seg og får avkommet lutzgran. Dette er en hybridart som tåler både saltpåvirkning og ekstrem kulde.

Mer enn seksti år etter den storstilte skogreisningen vet vi at både sitka- og lutzgran

Norsk gran plantet langs kysten av Norge kan bruke lang tid på å vokse. Disse trærne ble plantet utenfor Bodø på begynnelsen av 1900-tallet og er ennå ikke hogd. (Foto: Magni Olsen Kyrkjeide)

I Vestvågøy i Lofoten er plantefeltene med fremmede bartrær stedvis omfangsrike og dominerende i landskapet. (Foto: Magni Olsen Kyrkjeide)

trives godt i landet vårt. Ikke bare vokser de seg store og høye – de har også begynt å sette kongler. Frø fra konglene blåser med vinden flere kilometer vekk fra

plantefeltene, og der de lander, kan nye småtrær vokse opp. I hvor stor grad etablering av småtrær skjer utenfor plantefeltene, aner vi foreløpig bare konturene av, men kartlegging vi har gjort rundt plantefelt viser at såkalt foryngelse kan være stor. Vi har stedvis registrert flere hundre småplanter rundt plantasjer med fremmede granarter, og det er spesielt i forstyrret mark, åpen hei og delvis i skog vi finner de nye trærne.

I Lofoten er plantasjene med fremmede bartrær store, og foryngelsen av småplanter er i gang. Vi observerte nye individer både i hei, skog og rasmark. Noen av de nyetablerte trærne er allerede flere meter høye. (Foto: Magni Olsen Kyrkjeide)

Selv om sitka- og lutzgranene i plantasjene allerede er store, er dagens plantefelt fremdeles relativt unge. Trolig vil frøproduksjonen, og dermed spredningen, øke over tid. Dette kan få store konsekvenser for økosystemene disse artene etablerer seg i. Kystlynghei, som er en truet naturtype, er særlig utsatt.

Kongleproduksjonen i et plantefelt kan være enorm. (Foto: Magni Olsen Kyrkjeide)

I dag er totalt 800 km² tilplantet med sitkagran og andre utenlandske bartrearter. På verdensbasis utgjør spredning av fremmede treslag generelt, og fremmede bartrær spesielt, et problem for naturlige økosystemer. Når vi vet at nord-amerikanske treslag sprer seg ut i norsk natur, er det derfor et paradoks at det fremdeles plantes ut fremmede bartrær i Norge.

Du kan lese mer om bartrekartleggingen vår her:

[Kartlegging av kortdistansespredning av fremmede bartrær. Vrifuru \(*Pinus contorta*\) og lutzgran \(*Picea × lutzii*\) \(NINA Rapport 1231\)](#)

[Kartlegging av kortdistansespredning av fremmede bartrær \(NINA Rapport 1427\)](#)